

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької
освіти
Кафедра теорії і методики музичної освіти та хореографії

**ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА
ДЛЯ КУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ
ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ**

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

(7-9 листопада 2019 року)

Мелітополь, 2019

УДК: [378.013.43:7]:316.612(06)

П24

Друкується згідно рішення Вченої Ради Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол № 4 від 20.11.2019

Рецензенти:

Соколова Алла Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Мельник Ольга Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки мистецтв та фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М.П.Драгоманова.

П 24 Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 7-9 листопада 2019 р.) / Відповід. ред. Н.А.Сегеда. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2019. – 181 с.

ISBN 978-617-7823-05-5

Збірка містить тези і статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя”. Зміст публікацій спрямований на висвітлення різних аспектів таких питань: історико-методологічні підвалини дослідження людинотворчої сутності педагогіки мистецтва; педагогічна сутність і зміст людинотворчої функції мистецтва у контексті концепції “Нова українська школа”; аналіз світового досвіду формальної, неформальної та інформальної мистецької освіти для культурного зростання особистості впродовж життя; концептуально-методичні засади забезпечення якості художньо-педагогічного супроводу культурного зростання людини засобами мистецтва в освітньому процесі; методичні основи реалізації індивідуально-творчого підходу до викладання фахових дисциплін у закладах позашкільної та спеціалізованої мистецької освіти; дослідно-експериментальна робота молодих науковців та студентів з розробки та апробації творчих проектів особистісного зростання засобами мистецтва.

Відповідальність за наукову коректність і оригінальність текстів несуть їх автори.

ISBN 978-617-7823-05-5

УДК: [378.013.43:7]:316.612(06)

© Н.А.Сегеда, 2019

Стотика І. Г., Халіна Т. А. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	131
Стотика О. В., Гуйван Ю. О. ЕЛЕКТРОНІ ІНСТРУМЕНТИ У РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	134
Стотика О. В., Третяков В. Є. ЕЛЕКТРОННО-МУЗИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ЕСТРАДНО- ДЖАЗОВОГО ВОКАЛІСТА	138
Стотика О. В., Кулаковська А. А. ГЕНЕЗА ВОКАЛЬНОГО ЕСТРАДНОГО МИСТЕЦТВА СУЧАСНОСТІ.	141
Стотика О. В., Чорна Н. В. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В КЛАСІ ЕСТРАДНОГО СПІВУ	145
Терещенко С. В. АНАЛІТИКО-ДІАЛОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ДЛЯ КУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРІВ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА	149
Федотова Т. Л. УРОК МИСТЕЦТВА ЯК ОСНОВНИЙ СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ПІДЛІТКІВ	152
Харченко Ю. Т. ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ СПІВПРАЦІ ВИКЛАДАЧА І КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА НА ЗАНЯТТЯХ З НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ	158
Чабанова Н. ЗНАЧЕННЯ ВОКАЛЬНОГО НАВЧАННЯ У РОЗВИТКУ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО КЛАСИЧНОЇ МУЗИКИ	161
Чен Хань КОГНІТИВНИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЗАСТОСУВАННЯ НАРОДНО-ПІСЕННОЇ ТВОРЧІСТІ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ...	164
Червонська Л. М. ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ	167
Черкес Л. О. КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ ТА ЙОГО ШКОЛА В СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	170
Черняк Є. Б., Йоркіна Н. В., Скачкова Н. А. ЛИНГВОПОЕТИКА ЗВУКО-ЦВЕТОВОЙ СИНЕСТЕЗИИ «КАМЕРНОЙ МУЗЫКИ» ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА	173
Ягірська Т. В. ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ В СУЧАСНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	176

10. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / упорядники Л. Гриневич, О.Елькін, С.Калашнікова та ін. ; заг. ред. М.Грищенко. МОН. 2016. – 40 с.

11. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.

12. Стоян С. П. Сучасне мистецтво в контексті глобалізації *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2012. Вип. ХХІХ С. 291-299.

13. Технології художньо-естетичного виховання учнів основної школи у позакласній роботі: монографія/ за ред. О. А. Комаровської, Н. Є. Миропольської. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 222 с.

14. Формування мистецьких уподобань учнів основної і старшої школи на уроках мистецтва та в позаурочний час : монографія / О. А. Комаровська, Н. Є. Миропольська, І. В. Руденко, С. А. Ничкало, І. С. Денисюк; за ред. Н. Є. Миропольської, О. А. Комаровської. 2018. 148 с

УДК 78.071.2:378.147.34

Ю. Т. Харченко

концертмейстер кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ СПІВПРАЦІ ВИКЛАДАЧА І КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА НА ЗАНЯТТЯХ З НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ

Анотація. У тезах акцентовано увагу на проблемах, що виникають в процесі спільної роботи викладача і концертмейстера на заняттях з народно-сценічного танцю, пропонуються шляхи їх вирішення.

Ключові слова: народно-сценічний танець; співтворчість; музичний супровід; концертмейстер народно-сценічного танцю.

Yuliya Harchenko

of the Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

FEATURES OF CREATIVE COOPERATION OF THE TEACHER AND THE CONCERTMASTER AT THE NATIONAL STAGE DANCING

Annotation. The thesis deals with some problems that arise in the process of joint work of the teacher and the concertmaster in the folk dance classes, and suggests ways to solve them.

Key words: folk-dance; co-creation; musical accompaniment; concertmaster of folk-dance.

Домінантою стратегії освітньої політики сьогодення є реформація педагогічної науки і практики з пріоритетом на формування творчого потенціалу майбутнього вчителя. Концепція викладання дисципліни “Теорія і методика народно-сценічного танцю” у закладі вищої освіти

спрямована на запевнення студентів-хореографів ґрунтовними знаннями і практичними навичками в процесі навчання. Але основною метою є підготовка майбутнього вчителя до творчої праці. Тому, важливе місце займають творчі можливості студента, придбані й сформовані у процесі вивчення цієї дисципліни.

В процесі навчання народно-сценічному танцю музичний супровід уроку має велике значення. Відбір музичного репертуару і його виконання має сприяти творчому й емоційному розвитку студентів та їх естетичному вихованню. Успіх роботи з хореографічним колективом багато в чому залежить від того, наскільки якісно, виразно і художньо піаніст виконує музику, доносить її зміст. Ясне фразування, яскраві динамічні контрасти допомагають студентам почути музику, відчути її тілом і втілити у виразний рух. Постійна спільна робота викладача і концертмейстера в класі хореографічних дисциплін передбачає координацію їх дій і зусиль щодо створення емоційної спрямованості заняття. Відповідно до усталених традицій викладання народно-сценічного танцю викладач і концертмейстер вирішують дещо різні завдання. Так, до кола відповідальності викладача входить не тільки методично якісне проведення занять, а й використання “особистісно-зорієнтованого підходу” [3] щодо розвитку творчих здібностей студентів, володіння навичками складання танцювальних комбінацій, концертних програм тощо. Від концертмейстера багато в чому залежить успішність цього процесу: від задуму до втілення, тому до нього надаються високі вимоги не тільки за рівнем виконавської майстерності. Перш за все, концертмейстер народного танцю має володіти достатнім репертуаром, мати навички імпровізації і підбору музичного матеріалу по слуху; знати термінологію народного танцю (послідовність рухів в екзерсисі, їх назви і характер виконання). При цьому завдання викладача і концертмейстера єдині у меті – вихованні творчих, технічно підготовлених виконавців, здатних яскраво й образно втілювати характерні особливості і стиль виконання хореографічних творів. Робота у класі народно-сценічного танцю – особливий напрям професійної діяльності концертмейстера, який вимагає постійного вдосконалення виконавських навичок, розширення світогляду, особливого розуміння специфіки народної музики, любові до мистецтва народного танцю. Завдяки майстерності концертмейстера і чуйному методичному поясненню викладача на уроках народно-сценічного танцю студенти не тільки розвивають координацію рухів, наповнюючи їх емоційністю і виразністю, але розкривають характер танцю, його художній зміст. У окремих випадках (на іспиті, концерті та ін.), коли концертмейстер залишається один на один із студентами, допомагаючи їм впоратися зі складними виконавськими завданнями, чимала відповідальність покладається саме на нього. Під час таких виступів завдання концертмейстера складається не тільки в тому, щоб виконати музичний матеріал емоційно, віртуозно, яскраво, в притаманному

даному танцю характері, але й в тому, щоб своїм виконанням підтримати танцівників: вибрати “вірний темп”, бути вкрай поважним до виконавців, “дихаючи і рухаючись разом з ними” [3].

Отже, необхідно виокремити низку провідних функціональних завдань концертмейстера народно-сценічного танцю, зокрема: усвідомлення самотності народної музики, її особливостей (вміння прорахувати і виконати музичний матеріал зі змінним або змішаним розмірами, які зустрічаються, насамперед, в болгарських, румунських, молдавських російських, та інших народних танцях); знання послідовності рухів екзерсису народно-сценічного танцю, а також усіх особливостей виконання кожного руху; здатність до запам'ятовування великих фрагментів танцювального тексту; вміння підбирати музичний матеріал по слуху; володіння фортепіанною імпровізацією; наявність достатнього нотного репертуару, що містить не тільки народну, балетну музику, але і різні вокальні, фортепіанні твори українських і зарубіжних композиторів; здатність у стислий термін розучити програму, одночасно читати “з листа” й сприймати рухи виконавців. Важливим чинником плідної співпраці викладача і концертмейстера є виникнення так званої “творчої спілки”, що сприяє виникненню творчого середовища на заняттях з народно-сценічного танцю. Тільки за умов цієї співтворчості навчальний процес стає осмисленим і винахідливим. Викладач допомагає концертмейстерові відповідати усім визначеним завданням, а концертмейстер, у свою чергу, сприяє розвитку музичних знань викладача і студентів та формуванню у них вишуканого музичного стилю. Плідна співпраця на уроках народно-сценічного танцю можлива за умов творчої взаємодії викладача та концертмейстера, тому чинником цього процесу стає їхня психологічна сумісність та створення на заняттях атмосфери доброзичливості і взаєморозуміння. Також важливим чинником успішного освітнього процесу в хореографії є тривалість співпраці викладача і концертмейстера. У процесі роботи із студентами у викладача складається певний, властивий тільки йому, стиль педагогічної діяльності: характер проведення уроку, викладу, побудови та опрацювання навчальних і концертних танцювальних комбінацій. Концертмейстер також має особисті властивості: індивідуальний стиль виконання музичних композицій, склад характеру тощо. Тому потрібен певний час, щоб кожен з учасників навчального процесу почав враховувати особливості професійного стилю колеги, зорієнтувався і зміг адаптуватися до нього. У цей період дуже важливо взаєморозуміння, терпіння і повага між викладачем і концертмейстером, щире бажання допомогти один одному.

Нажаль, значення концертмейстера в сучасній освіті дещо недооцінюється. Складається думка, що акомпаніатор виконує лише рутинні вимоги викладача, і що така робота не може бути творчою, цікавою, що піаністи, котрі працюють в хореографічному класі, не мають можливості розвиватися творчо. У зв'язку з цим, визначальними стають

щира зацікавленість і сумлінне ставлення концертмейстера до своєї роботи з хореографами: швидкий і живий відгук на побажання і, можливо, зауваження викладача, що стосуються музичного супроводу; підбір цікавого і різноманітного нотного матеріалу для супроводу занять; особлива увага до процесу розучування окремих рухів, комбінацій і етюдів на уроці, що сприяє більш ясному уявленню про особливості виконання народного танцю; постійне підвищення власного професійного рівня; поповнення репертуару і обмін досвідом з колегами-концертмейстерами.

Доброзичливе і шанобливе ставлення викладача до концертмейстера, як до рівноправного співучасника освітнього процесу, виховує в студентів відповідне ставлення до професії концертмейстера. У разі виникнення між викладачем і концертмейстером творчого та особистісного взаєморозуміння з'являється найбільш плідна і творчо злагоджена співдружність. Чим триваліше співпраця викладача і концертмейстера, тим ефективніше відбувається процес навчання: колеги відчують і розуміють один одного з "півслова", створюється єдиний стиль проведення занять; спільно напрацьовується репертуар: як хореографічний, так і музичний. Отже, від ефективності спільної роботи викладача і концертмейстера залежить не тільки хореографічна та музична освіченість студентів, а також їх творчий й емоційний розвиток та естетичне виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдоков Ю. Б. Музыкальная поэтика хореографии: Пластическая интерпретация музыки в хореографическом искусстве. Взгляд композитора. Москва, 2009. – 272 с.

3. Иванова С. А. Организационно-творческие условия совершенствования преподавания народно-сценического танца в старших классах хореографических училищ: личностно-деятельностный подход : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Иванова Светлана Анатольевна. Москва, 2013. – 187 с.

4. Молчанова Т. О. Мистецтво піаніста-концертмейстера: навч. посібник [2-е вид. доп. перер.] / Т. О. Молчанова. Львів, 2007. – 216 с.

5. Повзун Л. І. Наукові і художні аспекти мистецької діяльності піаніста-концертмейстера: дис. ... канд. мистецтвознавства спец. 17.00.03 / Людмила Іванівна Повзун. Київ, 2005. – 173 с.

УДК: 383.316.6:57

Н. В. Чабанова

магістрантка кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького